

ПРЕСА ЗОРИ

WARSZAWA
Bibl. Nar. Min-wa Ośw.

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст., під неділю на 8 ст. ||| Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. долар. — Ціна числа 25 сот. — Рукописів не повертається

У 80-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ.

15. V. 1848. — 15. V. 1928.

Перо — се найдоскональша зброя.
Edm. de Goncourt.

I. Преса то така всестороння сила, що дефініції для неї нема. Є тільки ряд фактів. І так: Преса се твір публичної opinii і ще більше — творець її. Преса це витвір комунікації, промислу, законодавства й політики внутрішньої й заграничної, але й творець усіх тих сил, їх слуга і їх пан, їх руйнік і опікун.

Вимогами преси уважають періодичність, актуальність, доступність і публичність. Але ні одна з тих вимог не являється для преси суттєвою. Преса була перед можливістю всякої точности. Сучасна точність на години й мінати втворилася шойно з модерною землицею. Що до актуальности, то все була й тепер є знаменита преса, котра з „актуальністю“ не має нічого або мало спільного, нпр. дуже важна преса ідеологічна, релігійна, строго фахова і т. п. Є також цінна преса недоступна для всіх, тільки для строго означених кругів. Є також преса чисто приватна, а не публична.

Словом — ізза ріжноманітности преси на широкім світі нема для неї дефініції. Одно тільки єсть імманентне всякій пресі, а саме те, що вона сила — негативна, або позитивна, розкладаюча або будуюча, розбишацька або моральна, але сила. Навіть у приближенно неможливо представити світову пресу в однім образі, а треба її представляти в безкнечнім ряді образів.

II. Українську пресу можна представити здебільша в однім образі. Се слаба і никла ростина. До тої міри никла, що навіть у столиці краю нема ні одної інституції, ні одної бібліотеки, котра могла б виказатися комплетами бодай головних пресових органів в українській мові. А про цілий край — шкода і згадувати. До сеї пори ніхто в краю преси не любить складати. Були органи видавані на нашій землі літами, з котрих не захавалося буквально ні одно число. Ніколи не мала наша преса фінансового уфундування. Наслідок того був такий, що пальців одної руки за багато, щоб за 80 літ порухувати людей, котрі могли посвятити своє життя на службі нашій пресі, хоч було багато здібних людей, котрі пробували працювати на тій області. А знов наслідок сего факту було і ще єсть те, що марнувалися якраз вироблені, то значить найлучші сили. В послідовности того преса часто-густо ставала стовковищем недосвідчених молодкососів і скрахованих одиниць, нездібних заробити собі на життя в ніякій иньшій області. А майже всі, що поважно дивилися на життя, що мали жит-

тевий розум і досвід, утікали по якімсь часі від роботи в нашій пресі, бо слушно боялися сконати в нужді на старости літ своїх. Значить: брак розуміння й пошани для доброї преси і внаслідок того брак жертвенности для неї — се первородний наш гріх супроти духа народу і землі своєї.

Чи дивно, що дух великої більшости нашої преси се не добрий дух, але

все, чого не мають і ніколи не будуть мати, плюгавлять віру і Церкву та „вчать“ нарід, що вони „напевно-напевнісенько“ знають, що „Бога нема а чоловік від малпи походить“... Не дурім себе! Такі наївні молодики дійсно надають тон українській пресі й публичному життю. Доказує се безліч фактів, котрих хіба сліпий не бачить. А вже фактом є, що навіть поважні редактори й письменники не мають серед таких обставин ні цивільної відваги ні можности, писати, що думають про ріжні справи і тільки жалісно крутяться в кераті загальних фраз про демагогію. А вже фактом є, що й дуже поважні наші люди коли оповідають свої думки, то роблять під псевдонімами й отверто пишуть, що не хочуть непотрібно й безуспішно наражуватися на безтямну лайку царствуючих у нас демагогів. І т. д. і т. д.

Значить — ми очевидно дійшли до тої стадії, котру св. Письмо характеризує як найгіршу кару для народів. Пізнати ту стадію по тім, що „юноші князи твоя“... а „від піддошви в носі тай до тімя на голові нема в тобі здорового місця: синяки і рани гниючі не вичищені, не перевязані, оливою не змягчені. Тож буде земля в вас опустошена, міста ваші огнем будуть спалені, поля ваші на очах ваших чужі будуть пожирати і все опустіє...“ Чиж се не факт, що за Збручем все те вже довго діється, а тут по части також, а по части дозриває до того, що там? Але — хто відповідальний за такий стан? За пайдократію...

IV. Хорий організм таксамо не може знести твердої правди як хора людина твердого удару. Отже послухаймо, як на те питання відповідає собі католицька преса поза нашим організмом.

З приводу смерти редактора католицького консервативного органу „Фатерлянд“, Каспара Інтала, котрий помер дня 15. квітня ц. р. у 83-ім році життя а працював при катол. пресі від 25-го року свого життя і 30 літ був шефом-редактором того органу, пише католицька „Шенере Цукунфт“ з 6-го мая ц. р. ось що:

„Була се юридично високо освічена голова з найвищим розумінням тонкостей церковного й державного життя. Орган „Фатерлянд“ розпоряджав весь час не тільки блискучими редакторами (тут вчисляє їх), але й знаменитими співробітниками (згадає їх для доказу)... Редакцію „Фатерлянд-у“ треба уважати просто Батьківщиною („Гаймат“) усього християнсько-соціального руху... Якже пояснити, що той орган немав успіху?..“ І відповідає: Покликані круги страшно не доцінювали сили преси... На основний капітал для такого органу призначили всего 100.000 зл. і тих не виплатили... Річно давали йому всего 20.000 зл., то є тільки, кілька такі органи, як „Н. Вінер Тагблат“, „Н. Вінер Журналь“ або „Н. Фр. Прессе“ (з котрими „Фатерлянд“ повинен був конкурувати) мали з анонсів одного (недільного) числа... І се діялося тоді, коли один архієпископ в Оломуниці мав річного доходу поверх мільона корон, а поодинокі члени капітули від 20.000 до 50.000... До того всего трохи не кожний зі співфундаторів органу мав свою власну політику і програму тай без уговку не давали спокою редакції, котра між їх суперечними поглядами й цілями не могла поступати інакше як по „лінії“ очевидних зигзаків... А заслужений редактор Інталь, чоловік великої праці й освіти, помер як жебрак у буквальному

ЗОРА ГАЛИЦЬКА.

Число 1.
Дня 15 Маа 1848.

Письмо тої преси виходить три тижнями раз в Второк. — Ціна побороти в
Львові і Галичі, 15 цр. Фр: за відправку поштовою і Галичі, 43 цр. срібляки.

ОДЗВЕД ДО РЯСНОГО НАРОДЬ.
БРАТА І

Відомо вам, що Найясніший Цар
Австрія і Польща наша на
дано нам право вільно
визначати свій народний
добробут. І наші Рівняки зміни
визначили, а саме за дня 25
Вісн. 1848 Конститутцію, то зна-
ють, що це фондантизм і суверені-
тет, котра цілюща народни нашою
землю вмертвила й завірнула машини
нашої держави в правдолюбстві сво-
боді, докляла, і тільки споконна
сподія і догори вить наші завини-
ки.

Чим ти ми скордали надині
наші тої ознаки і вимок ваги пра-
ви, що дошлю скратити на народи
наші, сподіваєм дозволити нашім
землям, а саме потреби народи і краю
нашого і такої Найяснішого Па-
триарха.

Ваша земля навіки завдала та-
кої стоїти, а саме в Львові то-
го Рівняки під назвою „Га-
лицька Рівня“, котра, пороз-
ділюючи є народом, єго завіт-
вала, а саме потреби народи і краю
нашого і такої Найяснішого Па-
триарха.

Була се юридично високо освічена голо-
ва з найвищим розумінням тонкостей церковного
й державного життя. Орган „Фатерлянд“ роз-
поряджав весь час не тільки блискучими ре-
дакторами (тут вчисляє їх), але й знаменити-
ми співробітниками (згадає їх для доказу)...
Редакцію „Фатерлянд-у“ треба уважати просто
Батьківщиною („Гаймат“) усього християнсько-
соціального руху... Якже пояснити, що той ор-
ган немав успіху?..“ І відповідає: Покликані
круги страшно не доцінювали сили преси...
На основний капітал для такого органу при-
значили всего 100.000 зл. і тих не виплатили...
Річно давали йому всего 20.000 зл., то є тіль-
ко, кілька такі органи, як „Н. Вінер Тагблат“,
„Н. Вінер Журналь“ або „Н. Фр. Прессе“
(з котрими „Фатерлянд“ повинен був конкуру-
вати) мали з анонсів одного (недільного)
числа... І се діялося тоді, коли один архи-
єпископ в Оломуниці мав річного доходу по-
верх мільона корон, а поодинокі члени капітули
від 20.000 до 50.000... До того всего трохи не
кожний зі співфундаторів органу мав свою
власну політику і програму тай без уговку не
давали спокою редакції, котра між їх супереч-
ними поглядами й цілями не могла поступати
інакше як по „лінії“ очевидних зигзаків... А за-
служений редактор Інталь, чоловік великої
праці й освіти, помер як жебрак у буквальному

зловний хованець і потирча демагогії... Чи дивно, що велика більшість наших органів се жерела негативізму й руїни? Чи дивно, що значна часть тих органів живе з подаянній уряду антихриста в Москві і слуг його, засипаючи душу народа продажним плюгавством і ненавистю? Засипають і не перестануть сего робити, бо „знає осел ясла пана свого“... Чи дивно, що навіть між духовенством можна побачити такий сумний факт, як підпірання органів, котрі літами плюгавлять наших Владик і протести проти прищиплення імен напастників?... Все те наслідки занепаду публичної opinii, котру творить преса.

III. А хто відповідальний за такий стан нашої преси у 80-ліття її існування? Чи ті „радикальні“ 20 і кілька літні хлопчики ріжного сорта, котрі і за гроші і з власної пильности без уговку „дарують народови забездурно“

того слова значенню в убогій приюті Мило-сердних Братів. Вія гнівся як дитина, коли хто в останніх літах його життя подарував йому шматок будинку („Гезельтес“). В такій нужді померла особистість великого духа й характеру, публіцист, що мав стиль і фор-мат і котрий все своє життя працював для поширення католицької ідеї. За його допомо-гою йшло 8 людей а на доповіді був один ві-ночок „Похорон останнього льока відбувається з більшим коштом, останній кримінальник не має меншої параді“ — кінець свої замітки католицький орган і додає: „Як довго провідні представники преси зазнають-муть такого тректування як Італь, так довго не може бути побіди католицької преси в публічному життю... І се діється в часі, коли спадкоємці великих родів шукають лаврів у спортах „польо“ (гра пильною на конях) й автомобілем та коли більшовизм стоїть перед брамами Відня...

V. Отсей потрясаючий опис навели ми не на те, щоб робити якісь докори, бо фактом єсть, який тут з дійсною рад-дістю стверджуємо, що наше духовен-ство у своїй бідності значно краще ставиться до молоді католицької преси, ніж описане тут німецько-австрій-ське ставилося у своїм багатві. Ту по-трясаючу картину навели ми тому, бо вона класично ясно доказує, що відпо-відальність за заливання суспільності червоними флягами руйні поносьте не ліві а праві круги. Франція вже запла-тила внутрішню руйною за недоціно-вання солідної преси. Австрія платить тепер страшною нуждою і жахом перед-тим, що її ще жде. Маймо надію, що гарно започаткований розвиток нашої католицької, консервативної преси роз-мірно великою жертвенністю нашого катола. Духовенства — не перерветься, але знаходитиме щораз більше мо-ральне й матеріальне підпертя. А коли мине других 80 літ від початку нашої преси, загальний образ її буде ясний ніж той, який ми тут начеркнули.

VI. Справедливість вимагає зазначи-ти, що за тих 80 літ були не тільки чорні краски на образі нашої преси. І так вже перший наш орган „Зоря Галиць-ка“ (в перших річниках) представ явля доволі гарно. Потому ослаб. Солідно редаговані були в деяких роках також „Слово“ і „Правда“. За близько пів століття свого існування мало й „Діло“ таких визначних редакторів як Вол. Бар-вінський, Белей, Охримович, Панейко (теперішні часи не завчасно оцінювати). „Зоря“ (за Лукіяча) була дуже цінна. „Наука“ Наумовича мала великий вплив. З релігійних органів до дуже добре

редагованих органів треба зачислити „Місіонаря“. Та всі вони — з винятком мабуть одного-одинокого „Місіонаря“ — не мали континуації в своїй лінії розвитку й виказують довгі темні по-слоси занепаду, не зі своєї вини, а з бра-ру вище згаданого почуття відповідальності у ширших, особливо ж пра-вих, кругів, що до забезпечення того, що йде правим шляхом. Наслідок того той, котрий тепер бачимо.

Нехай же роздумання над розвит-ком української преси буде товчком до кращого під гаслом: Не уступати перед злом, не боятися навіть гіркої правди і не мішати доброго з лихим, бо з того виходить отруа, а не корм. — А. Ч.

Св. Письмо про гасла новочасного розвою.

Як скажуть: Ось ходім, засядемо, щоб убити, залаємо на чесного-невин-ного... Награбимо добра всякого у ньо-го, хижим лупом сповнимо доми свої. Разом з нами кидатимеш жереб на па-йок твій і спільний склад буде в нас усіх, — Мій сину! не йди по одній з ними дорозі, зупини ногу твою на стежці їх! Бо ноги їх біжать до злого і квапляться на пролив крові... Вони чигають на власну кров й укладають зраду проти душам своїм. Такі дороги в с і х, що ласі на добро чуже: воно відбирає життя тим, що загарбали його...

(З книги Приповісток Со-ломона).

Найбільший вибір
всїх товарів блаватних,
великий вибір
СУКНА
поруває фірма
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька ч. 10.
Те саме дотичить фіаїй:
у Стрию, Дрогобичі, Тернополі, Тарнаві.
Ціни незвичайно низькі! 1-10

НА НОВІ ШЛЯХИ.

2. За християнські основи нашого світо-гляду.

Одною з цінностей, що їх Християн-ство дало людству, се розбудження в лю-дині свідомости про її висість над зві-риною. Висість ся заключається в тім, що людина, крім матерії, складається ще з душі, яка й підносить її до гори та ро-бить істотою подібною до Бога. Вона у-благороднює людину. Свідомість вчу-вання душі викликає в людині у наслідку ще иншу свідомість: свідомість виспо-сти душі-духа над тілом-матерією. Одна й друга свідомість відрізняє людину від звірини.

Висість духа й ідеї над матерією й матеріальними справами се засадничий рис християнської етики й моралі — хри-стіянського світогляду. Вона родить у послідовности ряд моральних наказів, що звязані нерозлучно з гідністю-досто-їнством людини. Один з таких наказів се підпорядкування матеріальних справ ідеї. Висока ідея а не низький матерія-лізм повинна стояти в центрі інтересів людини. Висока ідея а не низький ін-стинкт повинна бути імпульсом і мото-ром людських поступків і діл. Імпульсом і мотором поступків і діл — як у тісній-шій, приватній, так і в ширшій, грома-дянській, життю.

Коли з того становища кинемо оком на наше життя, приватне і громадське, то що побачимо в нім? Побачимо скрізь і завжди майже перевагу матеріялізму над ідеалізмом. Однаково: серед широ-ких мас як і серед інтелігенції. Однако-во: в буднях і в хвилях високо істо-ричних.

Чи треба наводити докази?

Пригадаймо тільки становище укра-їнських народніх мас в недавних пере-ломових для нас роках. Чи не ставили маси сі матеріальних справ вище понад національне визволення? Чи не валили вони в імя сподіваних матеріальних ко-ристей свою українську державність? Однаково: своїми активними виступами проти своєї держави, чи історичною „неутралізмом“ супроти наїзників. Од-наково: за Української Центральної Ра-ди, за Гетьманату чи за Директорії.

А українська світська інтелігенція? Соціал-демократи, соціалісти-революці-онери, соціалісти-самостійники, соціалі-сти-федералісти, не згадуючи вже про большевиків — на Вел. Україні, соціал-демократи, соціалісти-радикали, сель-робин (праві і ліві), комуністи — у Гали-чині — отсе не всі ще українські, пере-важно інтелігентські, партії, що стали під прапором соціалізму, отже матеріялізму, і кичи матеріялізму несли і несуть в на-родні маси.

Правда. Матеріялістичні партії є і в инших народів. Та піде (з винятком Рос-ії!) вони не мали і не мають такого не-гативного впливу на громадське життя, як у нас — на Україні. Бо всюди інде (з винятком Росії!) партії сі зустрічали й зустрічають більш чи менш активне протиділення здорової частини грома-дянства.

Протиділення такого матеріялізмови в нас майже нема. Навпаки. Саме ті партії й окремі одиниці, що з вухами ма-теріялізму в найглубшій і набруднійшій ма-теріялізму (аж до служби чужим чинни-кам за гроші!), ходять у нас з гордими чолами, знаходять виrozumієність, і — тим осмілені — ведуть себе чим раз більш провокуючо та раз-у-раз переходять на-віть у наступ.

Як протиділати матеріялізмови? Протиділати треба двома спосо-бами.

Передовсім треба освідомити себе і народні маси про висість християн-ського розуміння людини над розумін-ням матеріялістичним. Що для людини повинно бути вищим людське достоїн-ство, ніж людське черево. Що в обороні людського достоїнства слід — коли тре-ба — принести в жертву не тільки інте-реси людського черева, але й саме люд-ське життя. Що ідея національного ви-зволення се не справа поліпшення мате-ріального добробуту нації, але справа куди важливіша — стати незалежним від ні-кого господарем на власній землі!

А далі треба освідомити себе і на-родні маси про низьку мораль матерія-лістичну. Бо коли альфіою і омегою всьо-го є матеріялізм, то чоюг обурюватися на всякого роду зрадників, запруданців, хрунів і т. п., які для матеріальних чейже користей поступають так, як поступа-

ють? Таж мотиви їх діл нічим не гірші від мотивів, що ними кермуються соція-лістичні партії (нпр. кич: робітники не мають вітчизни! — отже: ibi patria ubi bene...)

Словом: треба будити в людині сві-домість людського достоїнства на висо-ких основах науки Христа.

Георг Фридрих Гендель.

Говорачи про Баха*), неможливо за-бути його ровесника, другого велико-го представника не лише німецької, але взагалі весвітньої духовної музики 1-шої половини XVIII ст. — Георга Фридриха Генделя. (Гендель уродився 23. II. 1685 в Галле над Салею [Саксо-нія], образувався в Італії, а від 1712 остав в Англії аж до смерті, 14. VI. 1759.). В ряді наших музично-історич-них сілюєтів найбільше місце після Баха належить йому з ріжних при-чин. По 1-ше, він ровесник Баха, відтак, що важніше його етос близький Ба-хівському, миморіжниць темпераментів та успосібень. Він в подібному стилю як Бах, музичний глорифікатор держ-авної сици й ладу в чисто-християн-ському поняттю, і хоч з роду люте-ранин, — то також не дав своєї кри-стивої душі викривити китайським че-ревником „реформаційного“ світогляду, носячи в серці пламенну любов до исього, що піднесе, божественне. І коли сей неперотестантський перськ про-являється у Баха найвим молитвенним ліризмом — у Генделя натомість фана-тичним культом надлюдсько-героїчної величі, вітхненої Божим духом. Глян-но на його спосіб змалювання біблій-них постатей в ораторіях. Коли Лю-тер у перекладі Св. Письма своєю осо-бливою стилізацією поробив зі старо-ї новозавітній осіб прямо таких самих грубо-змислових саських простаків, яким сам був — Гендель виводить пе-ред нас ті особи в усій їхній непо-рочній святості, та величі. Надто має він ще і те спільне з Бахом, що і в його світських творах, ба навіть у лю-бовних сценах опер, чується симпатич-ний відгомін церковщини, що зраджує

*) Гл. „Н. З.“ ч. 13. п. р.

Повісевич фйаєтрон „Нової Зорі“ а дня 13. V. 1928.

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Але чи султана Сулеймана задержав білий квіт ясиину, що заглядав у вікно, чи білолиций місяць, що пронизував пахучі листочки ясиину, чи біле як ясин личенько Настуні, чи її переляк — досить, що султан не відходив; стояв, вдивляючись у неї, як в образ.

За хвилину запитав:

— „Я тебе ще ніколи не бачив?“
— „Ні“, відповіла тихо, ледви чутно, не підводячи очей.
— „Як довго ти тут?“

В тій хвилі відчинилися двері сусідної кімнати й вигля-нула султанська одаліска з розгніваним обличчям.

Султан рухом руки дав їй знак, щоб зачинила двері. Вона на одну мить спізнилася виконати наказ, на мить, якої треба, щоб кинути гнівним поглядом на свою служницю як — суперницю. В ту мить молодий Сулейман обхопив погля-дом обидві жінки. І сказав до Насті, збираючись до відходу:
— „Ти підеш за мною!“

Зовсім збентежена глянула Настуня на свій одяг і на свою паню. А та стояла мов громом ражена. Настя махі-нально пішла за Сулейманом. Ілучи, чула на собі погляди своєї пані. А в дальших кімнатах і своїх товаришок, що колоди її завистю, мов затреюними стрілами.

III.

Не пам'ятала, як і куди йшла і як опинилася в невелич-кім наріжнім будурі гарему, де в закратовані вікна заглядав синій, міцно пахучий боз.

Серце в її грудях билося так сильно, що сперла знов руку на крату вікна.

Молодий Сулейман підійшов до неї і взявши її за руку повторив своє питання:

— „Як довго ти тут?“
— „Три тижні“, відповіла майже нечутно. А груди її так хвилювали, що запримітив се султан і сказав:

— „Ти чого така перелякана?“
— „Я не перелякана, тільки не знаю, як тепер пока-жуся на очі своїй пані, якій я мимохіть перебила твій прихід“.

Забула з перестраха додати який небудь титул, належ-ний володареві Османів. Говорила просто через „ти“ і „твій“. Він очевидно взяв се на рахунок незнання мови і звичаїв.

— „Ти зовсім не потребуєш показуватися їй на очі“.

— „Чи ж не таксамо зле буде мені тепер у кожної з тво-їх жінок?“ замітила дуже тихо.

Султан весело засміявся і сказав:
— „Ти, бачу, не знаєш, що котру жінку чи дівчину сул-тан раз діткне, її відокремлюють і дають їй окремих неволь-ниць і вєнухів“.

Зрозуміла. Мов лискавиці осліпили її на мить нові, зовсім несподівані вигляди.

Хвилину билася з думками й відповіла вся спаленіла від сорому:
— „Мусулманам коран забороняє насилувати неволь-ницю проти волі їх“...

Молодий Сулейман споважнів. Пустив її руку і здиво-ваний запитав з притиском на кожнім слові:
— „Ти знаєш коран?“
— „Знаю“, відповіла вже трошки сміліше. „І знаю, що коран у багатьох місцях поручає як богоугодне діло осво-боджування невольниць, а передовсім лагідність і доброту супроти них. І знаю, що ти наймогутніший сторож і викона-

вєць приписів Пророка“, — додала, незначно підводячи очі на молодого Султана Османів.

— „Хто вчив тебе корану?“ запитав.
— „Побожний учитель Абдуллаг, у Каффі, в школі не-вольниць. Нехай Аллаг Акбар дасть йому много добрих літ!“

— „Він добре вчив тебе.“
Обоє дивилися на себе, якби відкрили в сій палаті щось зовсім несподіване. Вона не сподівалася ніколи, що буде мати нагоду в чотири очі говорити з могутнім Падишахом і може — випросити у нього свободний поворот до Рідного Краю. Чула всіми нервами, що ся молода людина здібна до благородних учинків. І вже ввижався їй у далекій мрії рід-ний Рогатин і церковця св. Духа і сад біля неї і луги над Липою і великі стави і білий шлях до Львова... Аж покрасніла від мрії, як сніжний квіт калини, сонцем закрашеної.

А він не сподівався, що між невольницями одною зі своїх одалісок зустрине чужинку, яка кепською мовою, але зовсім влучно говорить-ме про коран і не схоже відразу кинутися йому до ніг — йому, наймогутнішому з Султанів! Здавалося йому, що в її так скромно спущених оченятах замигтів від-блиск гніву. На одну мить.

На хвилинку забушував також у нім гнів. Особливо вра-зило його слово про „насилування“. Хотів їй сказати, що не має ще ніякої підстави, говорити ані навіть думати про се. Але вчас зміркував, що такий висказ може вразити без-боронну невольницю та замурувати їй уста. І перемогла в нім цікавість молоді людини, як дальше розвинеться розмова з сею невольницею. І успокоювало його гнів її признання, що він наймогутніший сторож святої читанки Пророка.

Взяв її знов за руку і сказав:
— „Чи ти віриш у Пророка?“
— „Я християнка“, відповіла виминаючо, але доволі виразно.

Усміхнувся, думаючи, що вже має перевагу над нею.
— „І як же ти можеш покликуватися на читанку Про-рока, коли не віриш у нього?“

— „Але ти віриш“, відповіла так природно й весело, що розбріла його. „А ти тут рїшаєш, не я“, додала.

— „Тай розумнаж ти!“ — сказав здивований Сулейман. „А відки ти родом, як називаєшся і як сюди попала?“

Скромно спустилася очі й відповіла тихо:
— „Я з Червоної Руси. Твої люде називають мене „Рок-соляна Хуррем“...“ Татари вивезли мене силою з дому бать-ків, в день вінчання мого. І продали мене як невольницю, раз у Криму, а раз тут, на Аврегбазарі“.

— „Ти була вже жінкою другого?“ — запитав.
— „Ні“, відповіла. „В сам день вінчання вивезли мене.“

Молодий Сулейман хвилину борюся зі собою. Потім взяв її за ручку, подивився в очі й запитав:
— „А чи ти по своїй волі лишилася тут, якби я прирік взяти тебе до свого гарему на правах одаліски?“

— „Ти не зробиш сього“, відповіла.
— „Чому?“
— „По перше тому, що я християнка.“

— „А по друге?“
— „По друге тому, що я тільки яко служниця слух-няна...“

Засміявся і сказав:
— „По перше ти і яко служниця не зовсім слухняна!“
— „А по друге?“ запитала.

— „По друге — говори ти по третє, бо не скінчила.“
— „Скінчу! Отож по третє я думаю, що тільки тоді можна віддаватися мужчині, коли його любить...“

Молодий султан знав, що в цілій ведичезній державі його нема ні одного дому, ці одного роду мослемів, з ко-трого найкраща дівчина не впала йому до ніг, якби лиш проявив охоту, взяти її до свого гарему. Він дуже здивував-ся, що тут, одна з його служниць, — ба, невольниця! — може мати такі думки... — „Що за диво?“ подумав.

*) Раджа Русника.

(Дальше буде).

ЛЬОСИ

І-ої класи державної лютерії є до набуття в найбільшій і най-шасливішій канторі в краю

„НАДІЯ“, Львів, Сикстуська 6.

Що другий лос мусить виграти!

Головна виграна 700.000 золотих.

КРІМ ЦЬОГО ВИГРАНІ:

1	на 400.000 зол.	— 400.000 зол.
1	на 300.000 зол.	— 300.000 зол.
2	по 100.000 зол.	— 200.000 зол.
2	на 80.000 зол.	— 160.000 зол.
2	на 75.000 зол.	— 150.000 зол.
2	на 70.000 зол.	— 140.000 зол.
3	на 50.000 зол.	— 150.000 зол.
2	на 40.000 зол.	— 80.000 зол.
2	на 35.000 зол.	— 70.000 зол.
6	на 25.000 зол.	— 150.000 зол.
2	на 20.000 зол.	— 40.000 зол.
20	на 15.000 зол.	— 300.000 зол.
38	на 10.000 зол.	— 380.000 зол.
68	на 5.000 зол.	— 340.000 „ і т. д.

Загальна сума виграних коло 24 міліо-нів золотих.

Тягнення вже 19. і 21. травня ч. р.

Ціни лосів: 1/4 лосу — зол. 10-00 — 1/2 лосу — зол. 20-00 — 1/1 лосу — зол. 40-00. — На замовлення вислаємо зараз лоси оригінальні, додучючи плян гри й наш чек П. К. О. на безплатну пересилку належитости.

В тім місці витати і виповнений прислати нам в листі

КАРТА ЗАМОВЛЕННЯ 101.

До „Надії“, Львів, Сикстуська ч. 6.

Отси замовляю до 1 класи Державної Класової Лютерії

..... цілків лосів по зол. 40-00

..... пів „ „ „ 20-00

..... четверт „ „ „ 10-00

Належитість зол. _____ заплачу по одержанню лосів чеком П. К. О. через фірму до лосів долучення.

Імя й назвисько _____

Докладна адреса _____

203 2—2

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З ІСТОРІЇ ПРЕСИ НА УКРАЇНІ.

Перший часопис на Україні появилася у Львові в 1776 р. Був це тижневик у французькій мові п. н. „Gazette de Léopol“.

Через більш ніж чверть століття Львів був одним з міст на всій території України, де раз-у-раз виходили часописи: французькі, німецькі, польські.

Друга з черги після Галичини українська земля, де появилася преса, це Холмщина. Там у Замостю в 1803 р. став виходити часопис „Dziennik Ekonomiczny Zamojski“.

Щойно після Галичини й Холмщини появляється преса на Вел. Україні. Перший справжній часопис на В. Україні появляється в 1812 р. у Харкові.

Слідуюча з черги українська земля, де появилася преса, це Закарпаття. Перший часопис на Закарпатті появилася шойно в 1867 р.

Що торкається Буковини, то вже в 1850 р. появилася у Чернівцях український урядовий „Вістник“ законів для Буковини.

Головним осередком української преси в 2-ій половині XIX ст. є Львів. Тут і появляється тоді цілий ряд українських часописів.

„Слово“ стало виходити в 1861 р. під ред. Б. Дідицького. Виходило до 1887 р. — отже 27 літ. Зразу як тижневик, відтак 2 рази, а від 1873 р. 3 рази на тиждень.

„Слово“ в перших роках було загально-національним часописом. Поруч представників московського напрямку виступають у нім також визначні тогочасні українські діячі з Галичини і Вел. України.

Вже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Думка видавати часопис українською мовою зародилася була одначе раніше.

Уже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Відомий український діяч з Галичини і Вел. України (Куліш, Кониський й ин.). Від 2-ої пол. 1860-тих рр., а головне від 1871 р., коли редакцію обняв В. Площанський.

Всі вістни, немовби часописи у Львові чettuвав вже в под. XVII ст., — не вірні!

вернути галицьких Українців від Росії, мав намір видавати у Відні український літературний журнал в українській народній мові і латинкою.

Вкінці в рр. 1843—1847 було ще кілька заходів видавати український часопис (о. Йосиф Левицький, о. М. Куземський й ин.).

Нарешті з настанням політичної свободи в Австрії 15. мая 1848 р. появилася у Львові український політичний двотижневик п. н. „Зоря Галицька“.

„Зоря Галицька“ була органом „Головної Руської Ради“. Тим самим вона була провідним українським часописом у тих часах для всіх українських земель Австрії.

З появою „Зорі Галицької“ починається українська національна преса в українській мові.

В 1862 р. появляється перший український часопис на галицькій провінції. Се „Голось Народный“, що став виходити в Коломиї.

Перший український часопис на Закарпатті появляється шойно в 1867 р. Був се „Учитель“, що виходив в Ужгороді.

Що торкається Буковини, то вже в 1850 р. появилася у Чернівцях український урядовий „Вістник“ законів для Буковини.

Головним осередком української преси в 2-ій половині XIX ст. є Львів. Тут і появляється тоді цілий ряд українських часописів.

„Слово“ стало виходити в 1861 р. під ред. Б. Дідицького. Виходило до 1887 р. — отже 27 літ. Зразу як тижневик, відтак 2 рази, а від 1873 р. 3 рази на тиждень.

„Слово“ в перших роках було загально-національним часописом. Поруч представників московського напрямку виступають у нім також визначні тогочасні українські діячі з Галичини і Вел. України.

Вже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Думка видавати часопис українською мовою зародилася була одначе раніше.

Уже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Всі вістни, немовби часописи у Львові чettuвав вже в под. XVII ст., — не вірні!

В 1867 р. появляється у Львові „Правда“, новий суто український часопис, що відразу займає визначне місце серед тогочасної української преси.

„Правда“ виходила в рр. 1867—70, 1872—80 і 1888—98, отже 23 роки, з початку 3 рази на місяць, відтак що тижня, далі це місяця, 2 рази на місяць, вкінці знова що тижня.

Нарешті з настанням політичної свободи в Австрії 15. мая 1848 р. появилася у Львові український політичний двотижневик п. н. „Зоря Галицька“.

З появою „Зорі Галицької“ починається українська національна преса в українській мові.

В 1862 р. появляється перший український часопис на галицькій провінції. Се „Голось Народный“, що став виходити в Коломиї.

Перший український часопис на Закарпатті появляється шойно в 1867 р. Був се „Учитель“, що виходив в Ужгороді.

Що торкається Буковини, то вже в 1850 р. появилася у Чернівцях український урядовий „Вістник“ законів для Буковини.

Головним осередком української преси в 2-ій половині XIX ст. є Львів. Тут і появляється тоді цілий ряд українських часописів.

„Слово“ стало виходити в 1861 р. під ред. Б. Дідицького. Виходило до 1887 р. — отже 27 літ. Зразу як тижневик, відтак 2 рази, а від 1873 р. 3 рази на тиждень.

„Слово“ в перших роках було загально-національним часописом. Поруч представників московського напрямку виступають у нім також визначні тогочасні українські діячі з Галичини і Вел. України.

Вже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Думка видавати часопис українською мовою зародилася була одначе раніше.

Уже в 1830-тих рр. Маркіян Шашкевич підчас свого побуту у львівській духовній семінарії робив заходь видавати у Львові український часопис.

Всі вістни, немовби часописи у Львові чettuвав вже в под. XVII ст., — не вірні!

психіку композитора, пересякду духом Божого Слова.

Найважливіша ділянка його творчости се ораторія і духовна кантата. З численних ораторій більше звісні: „Савл“, „Ізраїль в Єгипті“ (вже переложений на укр. мову), „Месія“, „Самсон“, „Юда Маккавей“.

В одному ряду з ораторіями стоять його англійські „ендеми“ (antheims) себто церковні кантати, далше 2 „Те Деум“, „Ода до св. Цецілії“ та світські кантати, головню дві: „Александрове свято“ і „Веселість, задумчивість та уміркованість“.

В протиставленню до Баха, що не писав зівісн опер, Гендель се у великій мірі оперний композитор, і навіть в ораторіях зраджує часто драматичний талан.

На кінець згадаємо його інструментальну творчість — це концерти на оркестру (Concerti grossi), на органи, далше скрипочні сонати і трия, обоеві сонати і концерти, вкінці твори на клавирі.

Соціалізм і комунізм. Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Політичний огляд.

(Селянська революція в Румунії. — Польсько-совітські взаємини в червоному напруженню і наша безрадість).

Очи політичного світа Європи обернені сьогодні на сусідню нам Румунію. Що саме там в сю дню діється, ніхто добре не знає, тому що безоглядна урядова цензура не пропускає вісток за кордон.

Революція почалася з великого селянського конгресу у семитороській Вілороді (рум. Альба Юлія, мад. Долафервар, нім. Карлсбург), що оновив свою перемену в національній зборі (щось неначе третій стан у Франції 1789!) та по святоточній присязі ринувся на пряму акцію проти уряду — на похід на Букарешт.

В чіх руках і не бував ні революційно-вані румунський селянин, одно левне: що вони виступили проти такого корупційного, тиранського і беззаконного уряду.

На кінець згадаємо його інструментальну творчість — це концерти на оркестру (Concerti grossi), на органи, далше скрипочні сонати і трия, обоеві сонати і концерти, вкінці твори на клавирі.

Соціалізм і комунізм. Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

Орган ППС. „Дзєннік Людови“ пише: Варшавські комуністи облили брук Варшави невинною кровю робітничою.

тільки третя між двома сусідами, з котра ні сей ні той не мав ні охоти ні змоги йти далше поза такі дошкулутьні плинькові колочки; сьогодні натомість — фронт широкий, принаймі по сім боці, де Польща; по тім боці, де Свігит, він не поширився, правда, зате поглибився — у всіх державах протибольшевистського фронту.

Одним словом, міжнародна атмосфера по сім і по тім боці червоних стовпів насичена небезпечною електричністю. Не дай Боже чого, а ми, Українці, негригоровані і безрадіні станемо перед новою епохою нашої історії.

МАГАЗИН ФУТЕР ВІКТОРА ЗІХЛЕРА СИНИ Львів, пл. Галицька 14. І. пов. Поручають футра дамські, мужські, футряна галатерія. Приймають всякі куншійські роботи. Переховування футер через літо. Ціни дуже низькі. 201 2—30

ДОПИСИ.

ПОПУШАНКА ХОМИНА. (Чи святкувати річницю знесення панщини?) Не як історик, а як цей, що зацікавився справою святкування роковин знесення панщини, піддаюю вправді о. Татомиром тільки історикам до освітлення, хочу висказати свою думку, бо справа: „чи святкувати роковини знесення“ — це справа, в якій можуть, по мойому, і неісторики зайняти слово.

Святкування роковин знесення панщини — це не святкування роковин биття буками — це не пригадка неволі, а святкування роковин свободи: тіла й духа.

— Таж всяка (? — Ред.) неволя получена з терпіннями тіла! І більше навіть в ній терпить фізично й матеріально, як морально.

Та чи з него приводу, що от прим. за парату бито нас — Українців — нагаями, в'язнено, засилано на Сибір, в'язволення України з під російської влади й святкування роковин цієї хвилі малобути пригадкою биття нас нагаями? А хочаби і так! Таж пригадка волі тісно звязана з пригадкою неволі — терпіння. Щоб хтось міг сказати, що це добро — мусить перш всею признати зло — знати його. Як добро і зло — так воля й неволя нерозлучні з собою пов'язати.

Остаточню й я можу згодитися і з автором питання: „Чи святкувати річницю знесення панщини“ і з Хвалькою Редакцією, що святкування роковин знесення панщини — се застарілість, але не можу згодитися з тим, щоби як Хв. Редакція твердить, святкування роковин знесення панщини мало бути шкідливим матеріально (А страчені дні? — Ред.) й морально народами.

Власне при такому святі можна народові щось дати. Можна з мови про неволю тіла, бо справді панщина була головною неволею тіла, перейти до неволі духа — взагалі всякої неволі й заохотити народ до праці над визволенням з них. (Все те прекрасно можна визволити народови також в неділю й не треба марнувати робучих днів. — Ред.)

Оце мій погляд на справу святкування роковин знесення панщини.

о. М. Вовчик.

ЛІКАР-ДЕНТИСТ (стоматолог) Д-р мед. БЕРТА ШНАППЕР абс. дентист. клініки Університету Львів, вул. Академічна 24. Тел. 26-58. ординує в недугах зубів та устної ями. — Технічно-дентистична робота. — 102 Для неможливих подекші. 15-15

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

мадянства; далі популярні для народу: „Наука“ о. Ів. Наумовича, „Батьківщина“ і „Свобода“; для дітей: „Дзвічок“; церковно-релігійні: „Рускій Сіон“ (1871—80, 1883—85), „Душпастьєр“ (1887-1898), „Посланник“ (1889—1911), „Книжочки Мисійні“ (1890—1910), „Місіонар“ (1897-по нині), „Богословскій Вѣстник“ й ин.; науки: „Историческій Сборникъ“ (1850-53), „Науковий Сборникъ“ (1865—68), „Часопись Правнича“ (1889—1899), „Етнографическій Сборникъ“ (1892), „Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка“ (1892—по нині), „Часопись Правнича і Економічна“ й ин.; літературні і літ.-наукові: „Літературний Сборникъ“ (1869—73), „Житє і Слово“ (1893—96), „Літературно-Науковий Вѣстник“ (1898— по нині); 2) на Буковині: „Родимий Листокъ“ (1879-82), „Буковина“ (1885—1918); 3) на Закарпатті: „Наука“ 1897—1921).

В останній десятиліттю XIX. ст. появилось в Галичині поруч „Діла“ ще кілька щоденників, україн. і московфільських, як: „Народна Часопись“ (урядова), „Руслан“, „Галицкая Русь“, „Галичанин“.

В 2-ій пол. XIX. ст. українська преса появляється також на еміграції: в зах. Європі — в Женеві („Громада“, 1878-82, М. Драгоманова), Лондоні („Приятель Дѣтей“ і „Звѣзда“ Гр. Купчанка), і також в Америці. За морем перший український часопись появляється в 1886 р. в Шенандоа п. н. „Америка“. Його оснував, редагував і рівночасно і складав о. Ів. Волянський з Галичини. Від 1893 р. стала виходити „Свобода“. Вона виходить від пари літ як щоденник по нині.

На Вел. Україні української національної преси на протязі цілого XIX. ст. не було. Тільки в 1861—62 рр. появлявся в Петербурзі періодичний журнал — місячник „Основа“, що його видавали по части українською мовою Білозерський і Куліш. Від 1880 р. став виходити у Києві науково-історичний місячник „Києвская Старина“, що проіснував до 1905 р. і де під кінець XIX. ст. белетристку друковано в українській мові. Причина отсього неформального стану: заборони української преси на В. Україні і в Росії у 1863 і 1876 рр., хоч перед 1863 р. спеціальних обмежень в тім напрямі не було.

Нове XX-те століття в перших роках не принесло ніякої змітної зміни в укр. пресі. Як у 2-ій пол. XIX. ст., головною базою укр. преси були українські землі Австро-Угорщини, поруч українських колоній в Америці.

Перелім наступив шойно в 1905 р. Тоді з вибухом 1-ої російської революції й упадком абсолютизму впади між ин. і всі заборони з українського друкованого слова в Росії.

Першим українським часописом на В. Україні був селянський тижневик „Хлібороб“, що його ч. 1-е вийшло „явочним порядком“ (самовільно) дн. 12. падоліста 1905 р. у Лубнях, коштом Лубенської Української Громади під ред. інж. Мик. Шемета. Але вже чч. 4 і 5 „Хлібороба“ були сконфісковані, після чого видання припинено.

Першим українським часописом, який появилася на В. Україні легально, був тижневик „Рідний Край“, що став виходити в грудні 1905 р. у Полтаві під ред. Ол. Пчілки.

Одночасно пішли заходи, щоб видавати український часопис у Києві. Там гурток укр. діячів з п. Е. Чикаленком на чолі постановив видавати український щоденник п. н. „Громадське Слово“ і місячник „Нове Життя“. Та їх, в зародку ще, уряд заборонив. Тоді п. В. Леонтович добув дозвіл на новий щоденник і в останній день 1905 р. появилася у Києві ч. 1-е першого українського щоденника п. н. „Громадська Думка“. Та „Гр. Думка“ не виходила довго. Дн. 18. VIII. 1906 р. влада на ч. 21-ім її прийняла.

Дня 15. IX. 1906 р. появилася у Києві новий український щоденник „Рада“, що виходив до 1914 р. Характеристичне, що як перші газети взагалі, так і перші українські появилася в Києві найпізніше.

У Галичині розвій української преси йшов далі. З року на рік існуючі часописи запускали чим раз глибше коріння і появлялися нові й нові українські часописи, що захоплювали чим раз ширші і чим раз спеціальніші ділянки місцевого укр. життя. Так ішов тут згаданий розвій безпинно аж до вибуху великої війни в 1914 р.

Останнім роком нормального розвитку української преси взагалі був 1913 р. В році сім укр. преса представлялася так: в б. Австро-Угорщині 70 часописів (Галичина — 57, Буковина — 7, Закарпаття — 1, Відень — 4, Будапешт 1); в б. Росії: 16 (В. Україна — 15, Петербург — 1); в Америці: 25 (Злучені Держави — 13, Канада — 10, Бразилія — 2). Разом 111 часописів.

В 1914 р. впад на українську пресу важкий удар. З хвилею вибуху війни російський уряд зробив погром українству на В. Україні взагалі; в першу чергу тамошній українській пресі. Всі українські часописи на В. Україні закрито. Та сама доля зустрінула й українську пресу в Галичині і на Буковині, коли оба краї опинилися в 1914—15 рр. під російською окупацією. Те саме зробив мадярський уряд на Закарпатті. Таким чином усі етнографічні українські землі лишилися без ніякої національної преси. Українська преса існувала тільки на чужині. В Європі — у Відні і Женеві та в Америці. А на українських землях залишилися були тільки часописи в неукраїнській мові: на В. Україні — російські і польські, в Галичині — польські і російські...

1918—19 рр. — роки відродження над Дніпром і над Дністром української державності — се одночасно роки небувалого досі розквіту української преси. Не зважаючи на воєнну руїну і на продовження на українських землях воєнних подій, на В. Україні і в Галичині появляється тоді велике число укр. часописів. Передовсім на В. Україні, зокрема у Києві; так у 1918 р. виходить у самім тільки Києві кілька великих українських щоденників поруч цілого ряду інших укр. часописів. А в Галичині 1919 рік зазначився знова особливо: появу укр. часописів на провінції в такім числі, якого до того часу галицька земля не бачила. В тім — 4 українські щоденники на провінції.

Упадок Української Держави в 1918 р. був катастрофою і для української преси. Катастрофою у буквальнім значінню сього слова. Бо з хвилею окупації майже вся укр. преса на укр. етнографічних землях знова перестала існувати.

Шойно в останніх роках укр. преса починає приходити до себе. Передовсім на Зах. Україні; в Галичині і на Закарпатті, а далі на Вел. Україні.

Та се — в кожного на очах. На кінець ще одна замітка.

Ніде мабуть не цинили свободи преси і не тужили за нею так, як колись у передреволюційній Росії взагалі і на Україні окрема. Та ніде свобода преси не потоптана нині так, як саме у революційній Росії і на В. Україні. Бо там поза урядовою, урядово-партійною і судо-фаховою інша преса абсолютно заборонена. Отсе виймкове становище української преси на В. Україні, в якій вона знаходиться там іще нині, історія преси відмітить поруч ганебної пам'яті заборон з 1863 і 1876 та погрому з 1914/15 рр.

Ів. Кривецький.

Бібліографія.

Ів. Кривецький. ПЕРША ГАЗЕТА НА УКРАЇНІ. („Gazette de Léopol“ із 1776 р.). Український Науковий Інститут Книгознавства. Київ, 1927. Стор. 15. В. 8^о.

Се історично-бібліографічний нарис про часопис „Gazette de Léopol“, що в 1776 р. вийшов як тижневик у Львові французською мовою. Був се перший часопис на Україні взагалі. Особливу увагу звернено в тім нарисі на „Ukrainica“ в „Gazette de Léopol“. Повні тексти їх подано в перекладі. Найцікавіші з них: Опис обходу львівськими і підльвівськими Українцями одного церковного свята, опис львівських контрактів (великих річних ярмарків) і записка про плаву на Чорнім Морі, в якій м. н. подано цікаві причини зруйнування Запорозької Січі (щоби зробити безпечним торговельний шлях по Дніпру). До нарису додана світлина „G. d. L.“ — О. Н.

Ів. Кривецький. ПОЧАТКИ ПРЕСИ НА УКРАЇНІ 1776—1850. Наукове Товариство ім. Шевченка. Львів, 1927. Стор. 26. В. 8^о.

Отсей нарис має такі розділи: I. Перша газета на Україні (1776). II. Преса у Львові при кінці 18 і на початку 19 вв. III. Початки преси на Вел. Україні. IV. Преса на зах. землях в 1-й половині 19 ст. (Галичина, Закарпаття, Буковина). V. Перша газета в укр. мові. — Початки укр. нап. преси.

Автор оглядає пресу на Україні територіально, отже у всіх мовах: французькій, німецькій, латинській (перший правничий журнал), польській, румунській, мадярській, російській і українській. В тексті три світлин. — О. Н.

Матеріали до історії друку та до бібліографії Поділля. Том I. ЧАСОПИСИ ПОДІЛЛЯ. Історично-бібліографічний збірник. Складає: М. Білінський, Н. Співачевська та І. Кривецький. За редакцією В. Отамановського. Вінницька Філія Всеукраїнської Бібліотеки України при Українській Академії Наук. Кабінет вивчення Поділля. У Вінниці, 1927/1928. Стор. VII + 9—31 + 136 + 21 + 4 + III + (2). В. 8^о.

Зазначений вище збірник, що його видав вінницький Кабінет вивчення Поділля, присвячений пресі Поділля в межах УСРР. Й галицького. Складається він з 3 частин: історичного огляду часописів Поділля в межах УСРР. М. Білінського, Бібліографії часописів Поділля також в межах УСРР. Н. Співачевської та історично-бібліографічного огляду часописів Галицького Поділля І. Кривецького. Збірник, як і всі дотепершні публікації Кабінету, виданий старанно і з багатою увагою. Се цінний вклад у наукову літературу про Поділля. На особливе priznannya заслуговує подане при кінці в німецькій мові резюме всієї книги, зладжене змістовно. — О. Н.

Ів. Кривецький. ЧАСОПИСИ ГАЛИЦЬКОГО ПОДІЛЛЯ. Історично-бібліографічні матеріали (1882—1927). Вінницька Філія Всеукраїнської Бібліотеки України при Українській Академії Наук. Кабінет вивчення Поділля. У Вінниці, 1928. Ст. 21. В. 8^о.

Се окрема відбитка з зазначеного вище збірника „Часописи Поділля“. В ній поданий історично-бібліографічний огляд усієї преси Галицького Поділля за весь час її існування: польської, української, жидівської. В тексті багато світлин. — О. Н.

Ігнатієнко В. УКРАЇНСЬКА ПРЕСА (1816—1921 рр.). (Історично-бібліографічний етюд). Український Науковий Інститут Книгознавства. Держ. Вид. України. Київ, 1926. Ст. 76 + (3). 16^о.

Се популярно-наукова розвідка про розвиток укр. преси на всіх укр. землях і за весь час її існування. В ній відмічені головні етапи розвитку та схарактеризовані цікаві моменти. В тексті багато знімок і статистичних таблиць. На жаль, дати про укр. пресу не завжди вірні: напр. у 1913 р. автор нараховує всіх укр. часописів 48, а їх було понад 110. Се перший того року огляд історії української преси взагалі. — К.

Вже вийшла з друку найновіша праця ВЯЧЕСЛАВА ЛИПІНСЬКОГО

ХАМ І ЯФЕТ
Ціна 90 сот.
Замовляти в Адм. „ПОСТУПУ“, Львів, вул. Сапига ч. 26.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ.

100-ліття чеської католик преси. „Časopis katolického duchovenstva“ обходить сего року столітню річницю свого оснування, виходячи з засади, що ювілей дають найлучшу нагоду до перегляду й оцінки праці. Ізза 6-літньої перерви в видаванні того органу має він за собою фактично тільки 94 літ праці, але 100-літня річниця його основи припадає сего року. Желасно католик. органи братного народу якнайкращих успіхів в будуче.

До 200-літнього ювілею канонізації св. Йоана Непомука роблять чеські католики вже тепер великі приготування.

Зїзд кат. студентів Швайцарії. (і. л.) Від 11—13. квітня ц. р. відбувся в Люцерні зїзд кат. студентів вищих шкіл Швайцарії. На зїзді обговорено цілий ряд біжучих питань релігійних, політичних і економічних. Програма конференції була така: Дня 11./4.: „Сучасні рел. струї“ — проф. де Шагстоне з Берна; „Христос і тепершні часи“ — Монс. Мейенберг з Люцерні; „Церква правди і Церква любови“ — о. Манзер з Фрайбурга; „Церква і політичні партії“ — проф. Шаррієр з Фрайбурга. Дня 12./4.: „Студенти і політика“ — д-р Дока з Цріху; „Федералізм і централізація“ — д-р Ганс Абт з Базилі; „Кріза соціалізму“ — проф. Бек з Фрайбурга; „Націоналізм і інтернаціоналізм“ — федеральний судія Шалер з Льозанни. Дня 13./4.: „Основні карного права“ — проф. фон Оверберг, ректор унів. в Фрайбургу; „Положення католиків в економічному житті“ — д-р Вік, редактор з Люцерні; „Студенти і пролетаріат“ — д-р Льюренц, доцент федеральної політехніки; „Функція кат. молоді в Швайцарії“ — федер. радник д-р Мотта з Берна.

Політичні вістки.

Конференція в справі передвоєнних догів сукцесійних держав Австро-Угорщини почалася у Відні. Голова конференції, представник репараційної комісії Сміт, заявив, що після безуспішних нарад у Відні, Празі і Парижі тепершня конференція мусить довести до успішного полагодження цієї справи. А з кінем сего місяця розпочнеться в Римі нарада представників державних спадкоємців б. Увстро-Угорщини в справі сплати довгів, котрі остали по ній. Між першими точками програми бачимо справу коронових рент і амортизація рент золотих. Преса доносить, що всі державні спадкоємці вже погодилися в тих справах, з виймком малої Австрії, котра каже, що на неї звалюють за великі тягарі.

ФРАНЦІЯ. Вислід виборів по офіційним даним такий: Всіх послів 612 (в попереднім парламенті 584). З того числа є тільки 121 послів опозиційних. В попередній палаті мала опозиція одну третину голосів, в тепершнім менше ніж 1/5. Це обчислення тільки теоретичне. На ділі Поанкаре не буде мати більшости 4/5, то є всіх 491 голосів. Всеж таки має певну більшість (коло 380 гол.). Католицький „Ля Кроа“ дальше звертає увагу на небезпеку комунізму, мимо зменшення числа комун. мандатів. Діло в тім, що при тепершніх виборах число комуністичних голосів зросло. Невдачу комуністів приписують зміни виборчої ординації, котра дала менших політичних груп дуже некорисна.

РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ. Большевицька преса на Радянщині воро-

жить скору війну. В червні розпочнеться „економічна блокада“, а відтак може і війна проти СССР. Підчас тої блокади Англія, Франція й Німеччина утворять „синдикат відбудови“ під проводом (?) російського буржуазно-демократичного уряду, котрий має обняти владу по большевиках. Так пишуть большевики, а московська „Правда“ визнає з того приводу західно-європейський пролетаріат до рішучого виступу проти всяких воєнних плянів своїх імперілістів. Большевики лякають своїх підданих „буржуазією“, а європейський пролетаріат війною.

Мобілізація в Японії.

Небезпека комплікацій між нею й Америкою.

Токіо. — Цісар затвердив висидку третей дивізії військ до Китаю. Сім торпедовців шойно відплило туди, чотири інші в морозі. Число японських військ у Китаю зростає до 26,000.

Льондон. — Японський уряд змобілізував коло 50,000 людей. В англійських газетах, кругах не мають нічого проти завіття Японцями провінції Шантунгу, однаке думають, що се викличе протест Америки.

Нью-Йорк. — Японський посол заявив у Вашингтоні, що всі зарядження Японії в Китаю мають на ділі тільки охорону життя і майна Японців і інших чужинців...

Китайська провінція Шантунг, оточена зі сходу Жовтими Морем, а з півних сторін т. зв. Білим Морею. Се велика країна, переважно гориста. На її підгір'ю, що межує з Вел. Рівниною і на частинях тої рівнини удряється гарно урвана річка, оновин, ярин, годівля худоби й товщиння. Населення там густе. Є і промисл (шовк, емаль, скло), в горах камяний уголь і залізо. Вся провінція має 147,800 кв. км. і 33 мільйони населення, значить менше-більше рівняється населенню всієї України від часу війни. Столиця — Тейнан. Там резидує Апостольський Вікарій. Два інші в інших містах того краю. Японія вже раз заняла була Шантунг в часі вел. війни й держала його до року 1922.

ОГЛЯД ЧАСОПИСІВ.

Про хадеків (христ. демократів) пише „DZIEN POLSKI“, що їх зусилля не дорівнюють живій діяльності комуністів та соціалістів. Християнсько-суспільний рух зразу був живий і доходив до широким мас, тепер змалів і майже загинув. Провідники груп потонули в соймовій політиці, партійних комбінаціях і в питаннях тактичних. Ідейні вартості мусіли при таким поставленню справи зійти на другий план та занітиці, а суперництво з класовим радикалізмом набрало характеру більше демагогічної літитації ніж боротьби за програмові напрямні...

„НОВА РЕФОРМА“ пише з приводу афганської гостини: „Гостина афганської королівської пари має без сумніву політичне значіння, а може мати й іще більше — економічне. Все саме уложення маршруту й проведення її через Варшаву з кількадечним побутом у ній, доказує, що навіть у так далекій перспективі як кабульського кабінету Польща рисуеться як політичний чинник в Європі. Як відомо, подорож ішла Римом, Парижем, Берліном, Лондоном із поворотом Німеччиною, Варшавою та Москвою. Побіч Туреччини й Персії Афганістан трета з ряду азійської магометанська держава, що вєспіла зберегти повну політичну незалежність і як і тамті виявляє сильне змагання та здатність до відродження. Ці три сусідні собі держави творять тепер культурний і політичний хребет всего магометанського світа.

НОВИНИ.

— Військова служба матуристів. Міністерство військових справ розіслало обійник до всіх кураторів наукових округів у справі відбудування військової служби молодю, що має матуру. Міністерство в с. поручає вказати молоді на це, що корисно відбуту до службу перед вступленням до високих шкіл завдяки скороченій службі добровольців, а також і тому, що відбуття військової служби перед студіями на високих школах, уможливило потім безперервну науку.

Бюджет міністерства справедливости прелімінує 36'5 міль. зл. доходів і 105'5 міль. видатків. В часі будж. дебаты стверджено, що панує такий фіскалізм, що деякі справи в судах коштують дорожше, ніж спірний предмет варт.

Страшний моральний розклад соціалізму. Ревеляції пані Белдіковської в пресі стають сенсацією. Річ в тім, що та пані оповістила, що посол ППС. (поль. партії соціалістичної) Маріян Маліновський вже довго на шпійонській службі і що партія знала се, але три рази робила його послом. Авторка ревелаяції твердить прикладно, що інші соціалістичні послы стоять на шпійонській службі. Се кидає відповідне світло на страшний моральний розклад соціалізму...

Кривавий біланс 1. травня в Варшаві. Статистика кривавих першотравневих жертв цегорічних подас: 4 люди убитих (в тому 3 жидів і один сліпий християнин) 5 умираючих у шпиталях, важко ранених 17 (5 християн, 12 жидів). Крім того легко ранених до 400 людей. Переважно це товчені рани голови, рук і грудей. Серед ранених велика більшість жидів у віці від 18 до 25 літ. Вияснюється це тим, що вони в тривозі тікали гурмою й падали на бруку, а другі, що тікали, топтали по них. Жінок побитих і ранених є 31, а крім цего 50 дістало нападу істерії.

Надужиття в залізничній дирекції у Львові. До надзвичайної комісії боротьби з надужиттями в Варшаві вплинули анонімні донесення, що в виділлі засобів львівської залізничної дирекції роблять надужиття при затвердженні оферт, а потім при відборі доставчуванних матеріалів. Таким генеральним залізничним доставником був Сімех Ляйтер. Він доставляв нитки, шматки, папір, білля, мази, пороги й т. д. Він грішним підкуплював урядників і його оферти принімала, а товарів не контролювали. Відбулося слідство й арештували трьох урядників і Ляйтера.

Розторошений поїздом. На залізничній відтинку Трешешно-Могильно переходив залізничний урядник Возняк, що відбував інспекцію. Він ішов тором і очевидно не замів особового поїзду, що йшов із Трешешна в Могильно. Нараз появилася локомотива й поїзд із закрукту з повним розгоном налетів на Возняка та роздавив його в страшний спосіб. Коли поїзд переїхав, показався страшний вид: Возняка голова лежала відтята на одному місці, а на іншому місці теж відтяті руки та ноги.

Де найбільше телефонів? Найбільше телефонів має місто Шікаго. Стільки не має їх навіть ціла Франція! В Зл. Державі є 15 телефонів на 100 осіб, а в Франції 1. Друге місце займає Канада. В Європі найбільше телефонів має Данія, відтак іде Швеція і Норвегія, Швайцарія, Німеччина, Голляндія, Англія, Бельгія, Люксембург і т. д.

ФІРМА РОМАН ЗУБИК Львів, вул. Галицька ч. 16. новости для Пань, сукна на мужеські одіяня. Англійські преси на реверенди і папістики для П. Т. Отців. 17—20

БІЛЛЯ, БЛЮЗКИ, ШЛЯФРОЧКИ, СПІДНИЧКИ, ПАНЧОХИ, ТРИКОТАЖІ і т. п. найдешевше поручає фірма

„ГОЛЬФ“ ЛЬВІВ, КІЛІНСЬКОГО 1.

напроти Віденської Каварні.

Ціни для зареєстрованих нашого магазину **найнижчі.**

167 15—24

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ІСПИТОВАНИЙ дяк, не жонатий, уміючий провадити хор і кооперативу пошукує посади. — Зголошування до Уряду парохіального Ляшки муровані п. Фельштин. 200 2—2

ТЕОДОР ГЕЛСТА, Львів, вул. Піярів ч. 46. виконує всякі роботи в обсязі **кімнатного малярства** входячі. 195 3—3

М. ХЛІБКЕВИЧ, у Львові, вул. Руска ч. 20. поручає свою робітню і магазин **обуви** мужеської, дамської і дитячої. 171 8—8

СПЕЦІАЛІСТ недуг шкіри і венер. та косметики

Д-р Генрих Шпунд-Фішер

б. лікар (асист.) дерм. клініки в Берліні, Празі й Відні вернувся з загр. і ординує від 9—1, 3—7 Марійська площа 10. П. п. Другий вхід від Собеського 2. тел. 51-68. 204 Ждальні сепараткові. 1—5

СПАЛЬНІ, ІДАЛЬНІ, - Вироби - **САЛЬОНИ, КАБІНЕТИ** - солідні - **МАТЕРІЇ НА МЕБЛІ** нетріскаючі

ТАПЕТУВАННЯ КІМНАТ також **КИЛИМИ**

першої якості, в найкращих орнаментах і красках, поручає і виконує найдешевше

Лев Матвійовський

Львів, Хорущина 8. Телефон 40-11. 132 15—20

ПЕРШОРЯДНА ФІРМА

СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ

У ЛЬВОВІ — РИНОК Ч. 32.

ПОРУЧАЄ

ДОБІРНІ ТОВАРИ ДЛЯ ПАНЬ.

МУЖЕСЬКІ СУКНА.

ПОЛОТНА.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

ЦІНИ НИЗЬКІ! 11—15

ПОЗІРІ

ПОЗІРІ

Батькам до відома!

Щоби допомогти батькам дати своїм дочкам відповідну вимогам теперішнього часу освіту відчиняє монастир СС. Василіанок у Львові з днем 6. вересня 1928 р. на основі дозволу Міністерства Освіти, **приватну середню школу заводо-промислової.**

Окрім предметів загальної освіти обіймає програма науку: одної чужої мови, товарознавства, господарчої географії, а вкінці фахову науку книговодства, кравецтва і бізнесу.

Вписи відбуваються кожного дня від 1-го мая 1928 р. в заряді СС. Василіанок при вул. Даугоша ч. 17

Ближні інформації уділяє заряд устно і письменно. 202 3—3

Посезонна продаж трикотажів і виробів волічкових з опустом 10 прц. з виставових цін у фірми:

„ОЛЬКА“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 35.

біля „Народної Торговлі“.

116 17—20

ПАНСІОНАТИ

Власний виріб! Ціни фабричні!

КОВДРИ 1-сторонні від зол. 25—
2-сторонні „ „ 32—
в цвіті „ „ 40—
МАТЕРАЦИ з морськ. трави „ 34-50
з волосані від „ 76—
СІННИКИ готові „ „ 4-80
ПОДУШКИ з піря „ „ 18—
ГОТОВІ ПІШВИ „ „ 4—
ГОТОВІ ПРОСТИРАЛА „ „ 5-50

„ під ковдри з дірками „ „ 11-50
КОЦІ ВОВНЯНІ „ „ 9-50
ПОЛОТНА РУЧНИКИ — ОБРУСИ
ФРАНКИ — КАПИ — КИЛИМИ і т. и.
206 **найдешевше продає** 1-15

ФАБРИКА ПОСТЕЛІ

ПЕТРУШЕВСЬКИЙ — МЛЕСКО

ЛЬВІВ, КОРАЛЬНИЦЬКА 6.

Телефон 37-72.

Ціниики даром. — Для шпиталів, пансіонатів і т. п. — Ціни офертові.

„КАТОЛИЦЬКИЙ ПРОВІД“

одинокий український католический орган релігійного й суспільного змісту в Злучених Державах Півн. Америки виходить що тижня і коштує річно 20 зол.

Ті, що цікавляться відносинами в Америці, знайдуть у тім органі багато інформації.

Адреса: „CATHOLIC LEADERSHIP“, 815 N. Franklin St., Philadelphia Pa., U. S. A. 172 7—?

СЛЮСАРСЬКА РОБІТНЯ

під фірмою

СЕМЕН КОЗАК

Львів, вул. Бляхарська ч. 14.

виконує всякі роботи слюсарські, як вкна, церковні хрести, залізані огорожі і т. п. 208 а 1—5

ВАЖНЕ для П. Т. Духовенства і Читальні! **СВАНГЕЛІЯ**, службовники, молитвослови, книжки до бібліотек, книги канцелярські, опрацьовані дешево і на час переплетення П. ПОДОЛЯКА, Львів, вул. Жовківська ч. 28. пазверх. 149 12—?

ЖЕРЕЛО РУКАВИЧОК і ПАНЧІХ І. ЗІХЕРА

Львів, пл. Калітульна ч. 3.

169 (напроти КАТЕДРИ) 13—20

поручає великий вибір рукавичок і панчіх

Рукавички шкіряні 6-90, 7-50, 8-50.
„ фільдекос і нитяні „ від 2-30
Панчохи фільдекос „ „ 2-90
„ I-a „ „ 4-59
Реформи фільдекос „ „ 4—
„ шовкові „ „ 9—
Сорочки попелінові „ „ 14—
Пацтофельні домові „ „ 6—
Капелюхи діточі „ „ 2-50
Краватки шовкові „ „ 1-90

також палички, парасолі, перфумерія і біжутерія.

Важне для ОО. Духовних.

ПОРТРЕТИ останнього зняття (у квітні цього року) Експедиції Митрополита Шептицького, гарно виконані (кредка-сеція), а також групи минулорічного зйду єпископів у Львові, як рівнож і групи ювілею о. Митрата Бачинського, — пропонує фотограф Л. ЯНУШЕВИЧ, Львів, вул. Св. Антонія 3. Тамже приймається замовлення на всі можливі фотографічні роботи. 205 1—3

СОНДИ

оригінальні швайцарські

до роговання худоби при здутті для сильного ужитку членів кооператив.

Пашне фосфорове валко,

ПЛЯНЕТИ

американські, комбіновані зі сівачкою,

ПІДГОРТАЧІ

до картоплі й буряків,

ЖНИВАРКИ, НАСІННЯ городовини та пашних рослин

доставляє на догодних умовах по фабричних цінах

Спілка Українських Астрономів

Львів, вул. Собіського ч. 28.

Ждайте цінників і спеціальних оферт! 198 3—3